

HRY A ÚLOHY KOCÚRA TIMA

ALEBO

NEŽ PÔJDEM DO ŠKOLY

ROZVOJ A OVERENIE ŠKOLSKÉJ ZRELOSTI

AUTORKA: RENATA ŠPAČKOVÁ

ILUSTRÁTORKA: ŠÁRKA SVOBODOVÁ

ODBORNÁ EDITORKA: MILENA LUČIVJANSKÁ

OBSAH

1. Hry a aktivity na rozvoj reči	6
2. Hry a aktivity na rozvoj sluchového vnímania	12
3. Hry a námety na rozvoj zrakového vnímania	20
4. Hry a aktivity na rozvoj predmatematických predstáv	29
5. Hry a aktivity na rozvoj vnímania priestoru	37
6. Hry a aktivity na rozvoj vnímania času	42
7. Súbor pracovných listov	46

ZOZNAM PRACOVNÝCH LISTOV

1. Čo má Tim rád? I (sluchové vnímanie)
2. Dom plný okien I (sluchové vnímanie)
3. Dom plný okien II (sluchové vnímanie)
4. Dom plný okien III (sluchové vnímanie)
5. Rýmovačky kocúra Tima I (sluchové vnímanie)
6. Rýmovačky kocúra Tima II (sluchové vnímanie)
7. Čo má Tim rád? II (sluchové vnímanie)
8. Koho alebo čo vidíš v okne? I (sluchové vnímanie)
9. Koho alebo čo vidíš v okne? II (sluchové vnímanie)
10. Koho alebo čo vidíš v okne? III (sluchové vnímanie)
11. Čítanie s Timom a Mickou (sluchové a zrakové vnímanie)
12. Korálikové náramky (zrakové vnímanie)
13. Farebné klobkú (zrakové vnímanie)
14. Farebné vankúšiky (zrakové vnímanie)
15. Iná mačička I (zrakové vnímanie)
16. Iná mačička II (zrakové vnímanie)
17. Timove loptičky (zrakové vnímanie)
18. Zamotané klobkú (zrakové vnímanie, predmatematické predstavy)
19. Farebná deka (zrakové vnímanie, predmatematické predstavy)
20. Veže z kociek (zrakové vnímanie)
21. Nový dom (zrakové vnímanie)
22. Kde je mačka? (zrakové vnímanie, vnímanie priestoru)
23. Timova hra s klobkom – skladačka – 6 dielikov (zrakové vnímanie, predmatematické predstavy)
24. Timova hra s klobkom – skladačka – 9 dielikov (zrakové vnímanie, predmatematické predstavy)
25. Kto sa pozerá z okna? (predmatematické predstavy, zrakové vnímanie)
26. Malé a veľké (predmatematické predstavy, zrakové vnímanie)
27. Darčeky (predmatematické predstavy, zrakové vnímanie)
28. Rôzne veľké klobkú (predmatematické predstavy)
29. Veže z piesku (predmatematické predstavy)
30. Spravodlivé delenie I (predmatematické predstavy)
31. Spravodlivé delenie II (predmatematické predstavy)
32. Mačacie hry (predmatematické predstavy, zrakové vnímanie)
33. Hviezdna obloha (predmatematické predstavy, zrakové vnímanie)
34. Farebné loptičky (predmatematické predstavy)
35. Vankúš pre mačičky (predmatematické predstavy)
36. Na lúke (predmatematické predstavy)
37. Koľko klobiek? (predmatematické predstavy)
38. Hľadáj dva (predmatematické predstavy, zrakové vnímanie)
39. Klobkú (predmatematické predstavy)
40. Mačací hrad (predmatematické predstavy, zrakové vnímanie)
41. Viac mačiek alebo myší? (predmatematické predstavy)
42. Kde je viac klobiek? (predmatematické predstavy)
43. Lov rybičiek (predmatematické predstavy)
44. Lístie na stromoch (predmatematické predstavy, zrakové vnímanie)
45. V komore (predmatematické predstavy, vnímanie priestoru)
46. Malé a veľké okná (predmatematické predstavy, vnímanie priestoru)
47. Koľko okien? (predmatematické predstavy, vnímanie priestoru)
48. Kto sedí uprostred? (predmatematické predstavy, vnímanie priestoru)
49. Timove hračky (predmatematické predstavy, vnímanie priestoru)
50. Zvedavá Micka (predmatematické predstavy, vnímanie priestoru)

HRY A AKTIVITY NA ROZVOJ ŠKOLSKEJ ZRELOSTI

Aktivity, hry a námety sa týkajú oblastí:

1. ROZVOJ REČI
2. ROZVOJ SLUCHOVÉHO VNÍMANIA
3. ROZVOJ ZRAKOVÉHO VNÍMANIA
4. ROZVOJ PREDMATEMATICKÝCH PREDSTÁV
5. ROZVOJ VNÍMANIA PRIESTORU
6. ROZVOJ VNÍMANIA ČASU

Pomôcky na činnosti, hry a aktivity sú spravidla obrázkové karty. Možno využiť aj bežné predmety, hračky, veci, ktoré nás obklopujú. Je vhodné mať pripravené základné pomôcky vopred. Môžeme využiť obrázkové karty z edície didaktických kariet Spoznáваме zvieratká 1 a 2, Spoznáваме povolania alebo logopedické karty Spoznáваме slovesá alebo kto čo robí?, Spoznáваме prídavné mená alebo aké to je? (INFRA Slovakia, s.r.o.). Vhodné sú i súbory obrázkových kariet s rozprávkami primárne určené k tzv. Rozprávkovému kufríku (O Červenej čiapočke, Medovníková chalúpka, INFRA, s. r. o.). Inšpiráciu nájdeme aj v monotematických súboroch pohybových, poznávacích a výtvarných aktivít – v tzv. KAFOMETÍK-och, ktorých už bolo vydaných viac dielov.

Mnohé hry a námety sú doplnené metodickými poznámkami, ktoré vychádzajú z vývojových charakteristík detí vo veku päť až šesť rokov. Väčšiu časť činností možno s deťmi hrať v rôznych stupňoch obťažnosti, ale môžeme vyskúšať i rôzne obmeny hier.

Všetky uvedené hry a námety je možné kombinovať, dopĺňať s pracovnými listami z prílohy. Tie sú zamerané na rozvoj všetkých gramotností a na oblasť grafomotoriky. Pracovnými listami sprevádzajú deti kocúr Tim a mačička Mica.

1. HRY A AKTIVITY NA ROZVOJ REČI

Hry a aktivity na rozvoj reči sa predovšetkým zameriavajú na rozvoj slovnéj zásoby a podporu samostatného, súvislého vyjadrovania sa. Je dôležité, aby deti boli schopné samy vytvoriť logickú vetu alebo súvetie (pomenovania vecí a javov okolo dieťaťa, znalosť účelu vecí a predmetov, pomenovanie činností na obrázkoch a pod.) bez pomoci dospelého.

Učia sa aktívne používať a tvoriť všetky druhy slov, pomenúvajú predmety podľa spoločného znaku, popisujú dejové obrázky, reprodukovujú básne, riekanky.

Aktivity na rozvoj reči posilňujú aj jazykový cit a tvorivosť reči. Dospelý by mal byť pre dieťa príkladom správnej a spisovnej výslovnosti. Hry zamerané na rozvoj reči vyžadujú vždy pokojné prostredie. Organizáciu by sme si mali premyslieť tak, aby boli deti aktívne zapájané do komunikácie.

Ku koncu predškolského obdobia deti dokážu realizovať v správnom poradí pomerne dlhé, komplikované pokyny (napr.: Vezmi si modrú farbičku, nakresli koliesko, potom štvorec,

- Mačka letí na oblohe. (nezmysel)
Oprava: Vták letí na oblohe. Motýľ letí na oblohe. Lietadlo letí na oblohe.
- Na strome rastú farbičky. (nezmysel)
Oprava: Na strome rastú jabĺčka. Na strome rastú listy. Na strome rastú šišky.

AKÉ TO JE? (PROTIKLADY – ANTONYMÁ)

Pomôcky: Predmety, veci, hračky (volíme také predmety, ktoré je možné využiť pri vytváraní dvojíc – protikladov), obrázky (dvojice obrázkov, ktoré tvoria protiklady), dve škatule alebo koše na hračky, predmety, obrázky.

Postup:

Prvý variant aktivity využíva predmety, potom pri obmene využijeme obrázky a poslednou, najobťažnejšou možnosťou je využitie slov bez vizuálnej podpory.

1. Predmety a obrázky rozdelíme do dvoch škatúl tak, že dvojice sú od seba oddelené. Napr. v jednej škatuli bude malá lyžička, v druhej veľká lyžica.
2. Deti sedia v kruhu, okolo stola. Zavoláme si k sebe dve deti, ktoré sú navzájom svojím vzťahom protikladmi.

Príklady:

- veľké (vysoké) dieťa x malé dieťa
- tmavovlasé dieťa x svetlovlasé dieťa
- dieťa s krátkymi vlasmi x dieťa s dlhými vlasmi
- chlapca x dievča
- dieťa v tmavom oblečení x dieťa vo svetlom oblečení
- dieťa v tričku s krátkym rukávom x dieťa v tričku s dlhým rukávom a pod.

Ostatné deti sa majú pokúsiť nájsť rozdiel (protiklad) medzi deťmi a správne ho pomenovať.

3. Potom sa deti pokúsia vyberať predmety zo škatúl a vytvárať protikladné dvojice. Deti predmety vždy správne pomenujú.

Príklady:

- krátka farbička x dlhá farbička
- veľká kocka x malá kocka
- čierna mačička x biela mačička
- ľahká kocka (z penovej hmoty) x ťažká kocka (z dreva) a pod.

Ak deti túto úlohu zvládnu, môžu zo škatule vyberať vždy len jeden predmet. K nemu sa pokúsia z interiéru triedy nájsť predmet s protikladnou vlastnosťou. Obe vlastnosti následne pomenujú.

Obmena:

Možnosť s obrázkami sa hrá podobne ako s predmetmi. Ak si pripravíme obrázky rovnakej veľkosti, môžeme s nimi hrať i netradičné pexeso, pri ktorom deti do dvojice spájajú protikladné obrázky. Pexeso zaradíme až po tom, čo deti zvládnu hru s obrázkami pomocou zrakovej kontroly a vedia správne pomenovať obrázky s ich protikladmi.

Poslednou možnosťou je slovná hra, bez vizuálnej podpory. Dospelý vysloví vždy jedno slovo s protikladným prídavným menom a deti doplnia druhú časť dvojice.

Príklad:

- Myška je malá a slon je veľký.

TIP:

Rytmické čítanie detí napomáhajú rozvíjať aj pohybové, hudobno-pohybové a tanečné hry s hudobným alebo rytmickým sprevádzaním. Aj jednoduché hudobno-pohybové improvizácie detí podľa hudby rozvíjajú ich cit pre rytmus. Pohybové improvizácie a tance doplníme stuhami uviazanými na malých obručiach, krátkych tyčkách alebo šatkami, pruhmi látok a pod.

3. HRY A NÁMETY NA ROZVOJ ZRAKOVÉHO VNÍMANIA

Rozlišovanie základných a doplnkových farieb

Medzi základné schopnosti detí predškolského veku v oblasti zrakového vnímania patrí **rozlíšenie základných a doplnkových farieb**. Túto schopnosť môžeme posilňovať pri hrách celkom nenásilne pri navliekaní korálikov, gombíkov, pri stavbách a konštrukciách zo stavebníc podľa plánu alebo pri maľovaní či vyfarbovaní obrázkov podľa predlohy. Obľúbené sú tiež pohybové hry spojené s reakciou na farebný signál (zrakový signál).

Staršie deti by mali bez problémov rozlišovať:

- farebné odtiene,
- svetlú a tmavú farbu,
- požadovanú farbu či odtieň ukázať,
- nájsť farbu či odtieň a správne farbu i odtieň pomenovať.

Zrakové rozlišovanie

Rozlíšenie figúry na pozadí, kedy deti vyhľadávajú známy predmet, postavu, zviera alebo jav v dejevom obrázku, ale i v reálnom prostredí je **veľmi dôležité**.

Dobre rozvinuté zrakové rozlišovanie umožňuje zrakom zachytiť a rozpoznať detaily a rozdiely v radoch predmetov alebo obrázkov, pričom jeden z obrázkov v rade môže byť celkom odlišný alebo sa líši len niektorým znakom.

Deti by mali vedieť správne určiť, ktorý z predmetov sa odlišuje veľkosťou, tvarom, farbou alebo nejakým detailom. Rozdiel medzi obrázkami môže byť spôsobený i otočením do vertikálnej alebo horizontálnej polohy. Tento rozdiel by tiež mali zrakom zachytiť a odlišný obrázok od ostatných odlíšiť.

Ďalšou schopnosťou pri zrakovom rozlišovaní je nielen vedieť určiť obrázky, ktoré sa odlišujú, ale aj určiť medzi obrázkami dva celkom rovnaké.

Zraková analýza a syntéza

Zrakovú analýzu a syntézu rozvíjame pri zrakovom vnímaní. **Deti by mali dokázať zostaviť celok z častí**. Začíname od dvoch častí a náročnosť stupňujeme až po šesť častí. Obyčajne takto deti skladajú jednofarebné tvary najskôr podľa vzoru, neskôr spamäti.

sa opäť vrátia do svojho domčeka. Pohybovať sa môžu i deti z dvoch domčekov naraz. Deti postupne striedame.

Metodická poznámka: Počet obručí zodpovedá počtu tvarov, je nutné mať k dispozícii najmenej štyri obruče. Celkový počet obručí súvisí s počtom zúčastnených detí, uvažujeme, že do stredne veľkej obruče sa pohodlne zmestia asi štyri deti.

AKÝ TO MÁ TVAR?

Pomôcky: Na motiváciu predmety rôznych tvarov alebo ich obrázky, napr. kniha, plastový tanier, triangel...

Metodická poznámka: Podmienkou tejto hry je, že deti vedia správne pomenovať tvary, a spojiť si ich s reálnymi predmetmi a vecami.

Postup:

1. Na úvodnú motiváciu si môžeme pripraviť 3 – 4 predmety, prípadne ich obrázky alebo fotografie (napr. knihu, papier na kreslenie, modelovaciu podložku a pod.). Vhodné je zamerať sa na predmety a veci, ktoré deti môžu vidieť okolo seba v miestnosti.
2. Deti sedia okolo dospelého a počúvajú otázky – hádanky. Postupne sa v odpovediach striedajú, majú vždy určiť, aký má predmet v skutočnosti tvar. Napr.:
 - Aký tvar má koberec, na ktorom sedíme? (obdĺžnik, príp. štvorec)
 - Aký tvar má televízor? (obdĺžnik)
 - Aký tvar má prestieranie, ktoré si pripravujeme na obed? (obdĺžnik)
 - Aký tvar má tanier, na ktorom dostaneme desiatu? (kruh)
3. Po tom, čo deti bezpečne zvládnu tento variant, vyberáme i predmety, ktoré okolo seba vidieť nemôžu, ale z bežného života sú im známe. Napr.:
 - Aký tvar môže mať dopravná značka? (všetky tvary – kruh, štvorec, obdĺžnik, trojuholník)
 - Aký tvar majú dvere na dome? (obdĺžnik)
 - Aký tvar majú svetlá na semafore? (kruh)
 - Aký tvar má autobus? (obdĺžnik) A pod.

5. HRY A AKTIVITY NA ROZVOJ VNÍMANIA PRIESTORU

Orientácia v priestore pomocou predložkových väzieb s predložkami

Priestor je určený tromi rovinami – výškou, šírkou a hĺbkou. Deti začínajú vnímať priestorové vzťahy predovšetkým pomocou predložkových väzieb s predložkami **na, do, v**, neskôr tiež **pred, za, nad, pod, vedľa, medzi**. Predložky deti využívajú na komentovanie polohy hračiek, vecí a predmetov, ktoré vidia okolo seba. Dospelý používa otázky: „Kde sedí macko?“ „Kde sa nachádza bábika?“

6. HRY A AKTIVITY NA ROZVOJ VNÍMANIA ČASU

Nedá sa predpokladať, že deti pred nástupom do školy poznajú hodiny a vedia sa bezpečne v čase orientovať. Predovšetkým **rozlíšenie ciferníka a ručičiek** (na klasických náramkových alebo nástenných hodinách) **je pre deti pomerne náročné**. Túto schopnosť v dnešnej dobe významne ovplyvňujú moderné technológie (mobilný telefón, tablet, počítač). Deti vidia záznam času graficky pomocou číslíc, no rozlišovať čas na základe pohybu ručičiek na hodinkách učí deti čoraz menej rodičov. Občas niektoré z detí pozná hodinky, dokonca nejaké vlastné a vie ich používať, ale ide skôr o výnimky.

Časti dňa

Pred nástupom do prvej triedy zvládajú deti **priradiť obvyklé činnosti k častiam dňa**. Mali by vedieť, že raňajkujeme ráno, večeríme večer, do materskej školy chodíme ráno, v noci spíme atď. Okrem základných pojmov **ráno, poludnie, večer, noc** sa deti zoznamujú i s pojmami **dopoludnia a odopoludnia**.

Dni v týždni

Vymenovať dni v týždni nie je pre deti náročné. Súčasne by však **mali vedieť tieto dni špecifikovať** a vedieť, že sobota a nedeľa sú voľné dni, kedy sa nechodí do materskej školy a väčšina rodičov má voľno. Napríklad, že v utorok sa pravidelne chodí ku babičke, v stredu na cvičenie a pod.

Ročné obdobia

Zvyčajne deti ročné obdobia dobre poznajú a dokážu určiť, v ktorom z nich sa momentálne nachádzame. Vedia jednotlivé ročné obdobia charakterizovať, priradia k nim typické činnosti a aktivity (napr. v zime sa sánkujeme, teplo sa obliekame, v lete sa kúpeme a chodíme ľahko oblečení a pod.) Niektoré z nich už vymenujú i mesiace v roku, ale často ide o mechanickú činnosť. Je potrebné si uvedomiť, že **predstava plynutia času sa v tomto období len začína utvárať**.

Používanie pojmov včera, dnes, zajtra

V bežnom živote a komunikácii sa deti stretávajú s pojmami **včera, dnes, zajtra**. V predškolskom veku by mali už tieto pojmy poznať, používať ich, chápať a dokázať ich spojiť s činnosťami, ktoré uskutočňovali (napr.: „Čo si robil včera?“ „Kam pôjdeš s rodičmi dnes z materskej školy?“).

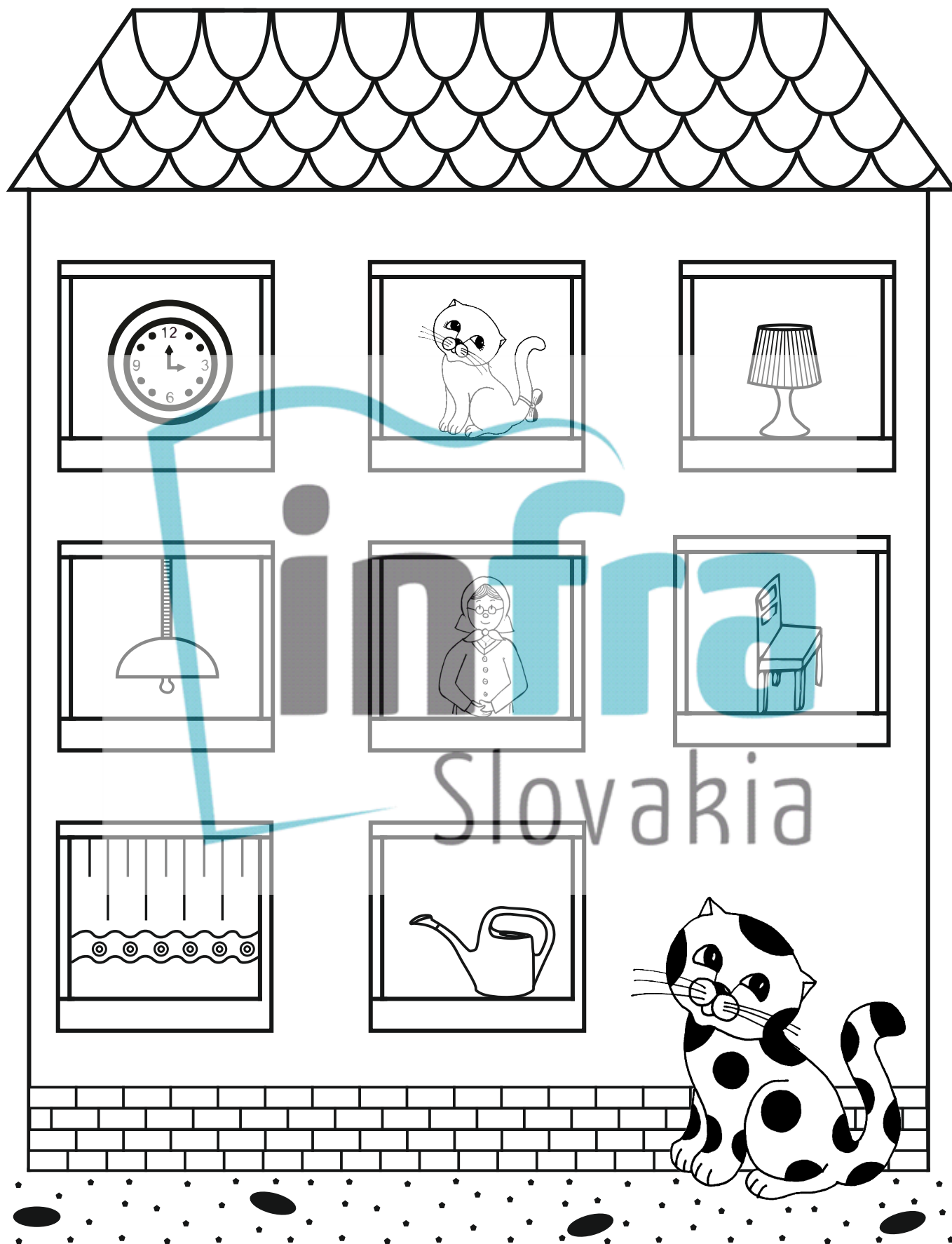
Pojmy predvčerom a pozajtra sú náročné i pre staršie deti tohto obdobia. Ak sa v nich deti ešte nedokážu správne orientovať, je to v tomto období bežné.

Zorad'ovanie podľa postupnosti deja

Predovšetkým pri manipulácii s obrázkami (zostavovanie príbehu či deja) sa deti učia správne chápať a používať slova **najprv, predtým, teraz, potom**. Zvlášť pri spojení s obrázkami a dejom príbehu by mali byť schopné povedať, čo sa v príbehu či rozprávke stalo najprv, čo potom, čo neskôr a čo nakoniec. Hovoríme o tzv. **zoraďení podľa postupnosti deja**.

2. Dom plný okien I (sluchové vnímanie)

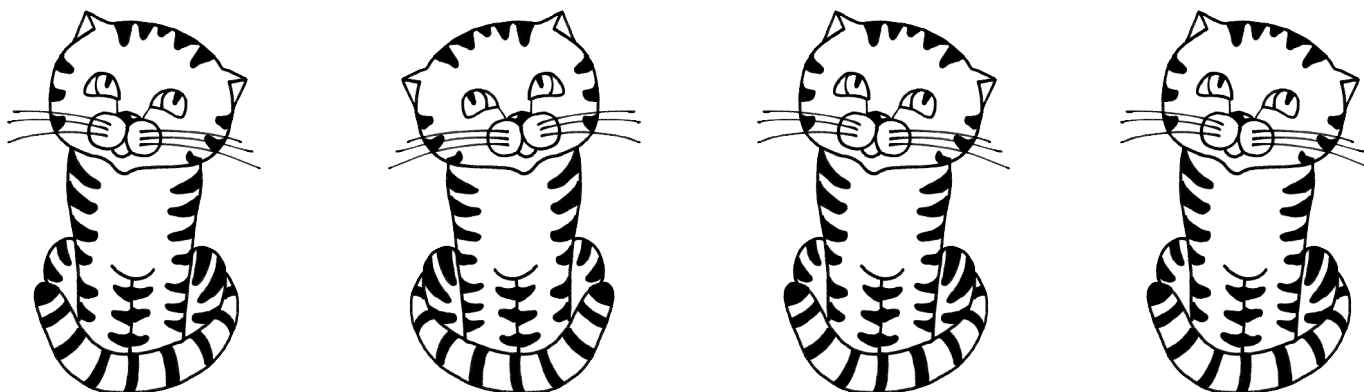
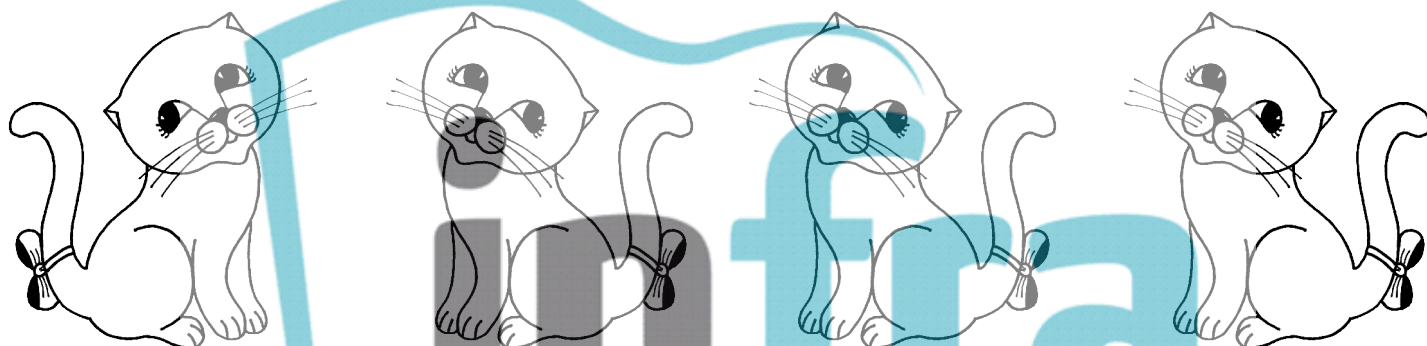
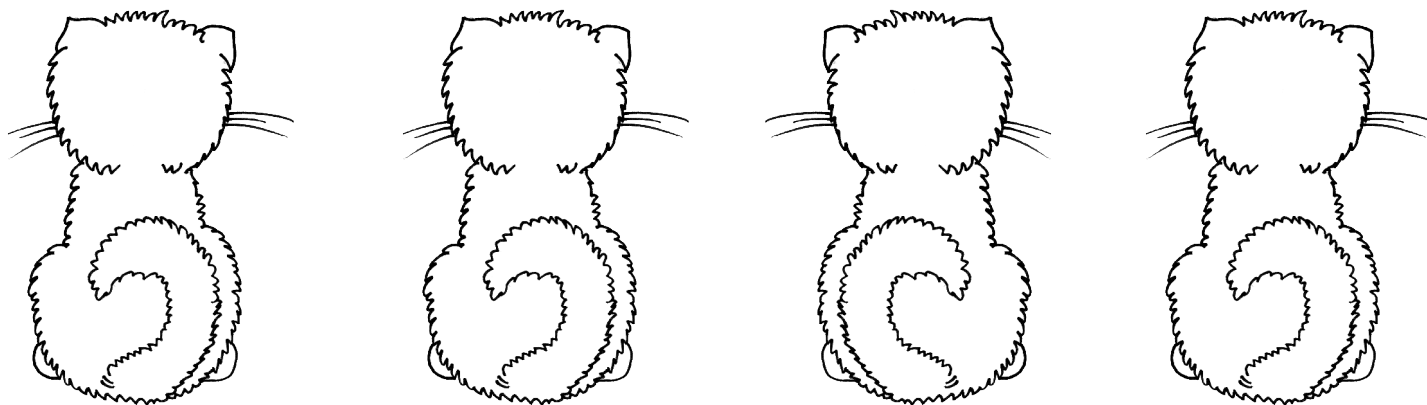
Čo vidí Tim v oknách domu? Kto sa pozerá na Tima? Slová vytlieskaj podľa počtu slabík. Za každé tlesknutie nakresli do rámika pod oknom krúžok. Krúžky spočítaj a povedz, ktoré slová majú najviac slabík a ktoré majú najmenej slabík.

Poznámka: Ak nepovieme dieťaťu tvar slova, ktoré má vyslabikovať, akceptujeme taký tvar, aký si dieťa vyberie. Napr.: na obrázku je znázornená mačka, dieťa ju môže pomenovať ako mačka aj mačička (t. j. 2, resp. 3 slabiky).

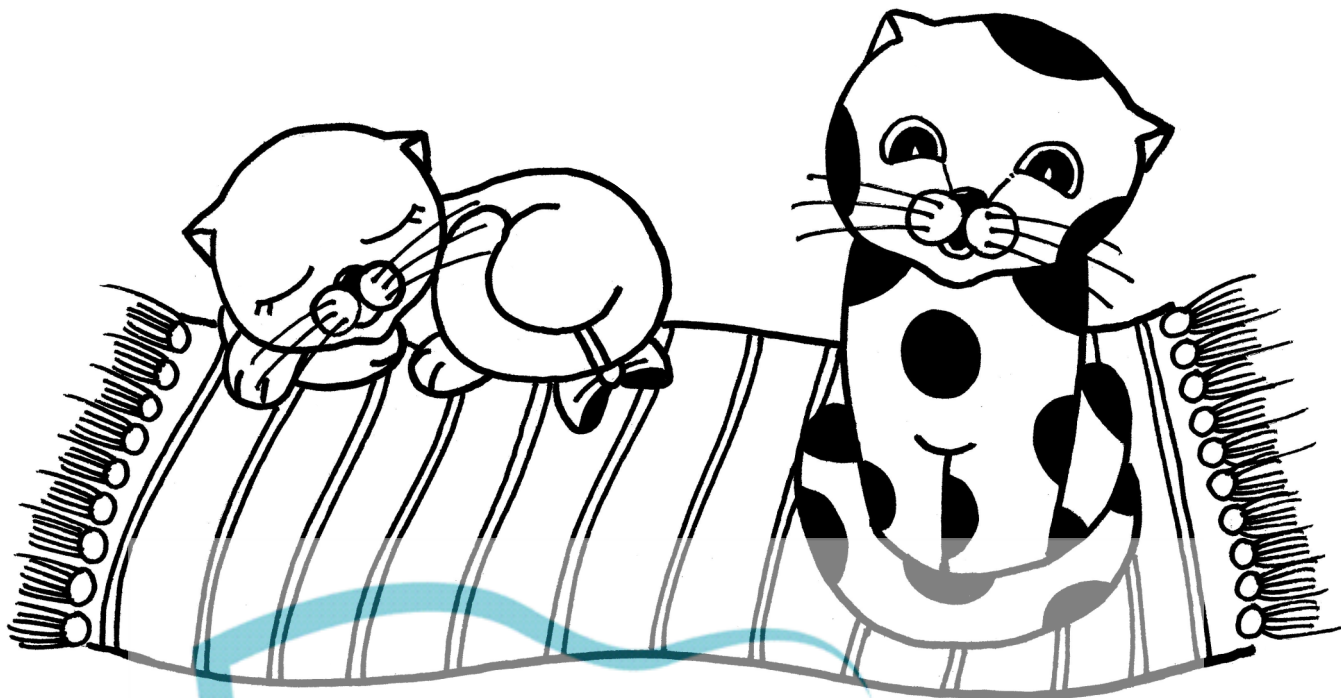
15. Iná mačička I (zrakové vnímanie)

Tim, Micka a ich kamarátky odpočívajú a pozorujú všetko naokolo. Pozri sa, ktorá mačička v rade sa odlišuje. Tú vyfarbi a povedz, čím sa od ostatných v rade líši.

27. Darčeky (predmatematické predstavy, zrkové vnímanie)

Tim dostal darčeky. Priradiť ceruzkou Timovi **veľké** darčeky. **Malé** darčeky priradiť Micke. Darčeky môžeš ľubovoľne vyfarbiť.

50. Zvedavá Micka (predmatematické predstavy, vnímanie priestoru)

Micka sa rada pozerá z okna. Vystrihni kartičky s Mickou. Polož ich na správne miesta. Micka sedí v okne hore uprostred, v okne vpravo dole, v okne vľavo hore, na streche vedľa komína, pred dverami. Kartičky prilep a obrázok vyfarbi.

